

ปัจจัยเชิงสาเหตุของการมีส่วนร่วมแบบยั่งยืนระหว่างภาคประชาชนกับ
ภาครัฐในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน ของชุมชนตลาดน้ำ
ลำพญา จังหวัดนครปฐม*

CAUSAL FACTORS OF SUSTAINABLE PARTICIPATION BETWEEN
THE PUBLIC AND GOVERNMENT SECTORS IN COMMUNITY TOURISM
MANAGEMENT OF LAMPHAYA FLOATING MARKET COMMUNITY,
NAKHON PATHOM PROVINCE

ภัทธรณ์ เอี่ยมอำภา

Pakkaratorn lamumpha

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
(สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ) มหาวิทยาลัยรังสิต, ประเทศไทย

Doctor of Philosophy (Public Administration)

(Public administration), Rangsit University, Thailand

E-mail: Pakkaratorn.rsu2023@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะการบริหารการท่องเที่ยวชุมชนที่ตลาดน้ำลำพญา จังหวัดนครปฐม 2) ศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนในการบริหารการท่องเที่ยวชุมชน ที่ตลาดน้ำลำพญา 3) ศึกษาแนวทางการบริหารการท่องเที่ยวชุมชนด้วยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน ที่ตลาดน้ำลำพญา จังหวัดนครปฐม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญในด้านการท่องเที่ยวและการบริหารจัดการการมีส่วนร่วม จำนวน 44 คน ได้แก่ 1 ผู้ประกอบการในตลาดน้ำลำพญา 2 ชาวบ้านในชุมชนตลาดน้ำลำพญา 3 คณะกรรมการวัดลำพญา 4 องค์การบริหารส่วนตำบลลำพญา 5 นักท่องเที่ยวตลาดน้ำลำพญา 6 ผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการส่งเสริมวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยการบริหารการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำลำพญาได้แก่การวางแผน การจัดองค์การ การนำ การควบคุม ศักยภาพของบุคคลศักยภาพของพื้นที่ งบประมาณ การอนุรักษ์ชุมชนเชิงวัฒนธรรม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ชุมชน องค์ความรู้ใหม่ได้แก่ 1. การมีส่วนร่วมในการวางแผนโดยกำหนดวัตถุประสงค์ของการ

* Received 26 April 2024; Revised 24 May 2024; Accepted 3 June 2024

ท่องเที่ยวให้ชัดเจน มีการวางแผนการดำเนินงาน และการแบ่งหน้าที่ของภาครัฐและภาคเอกชนให้แต่ละคนมีบทบาทความรับผิดชอบที่เหมาะสม 2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติต้องนำแผนที่ได้ตกลงกันมาปฏิบัติอย่างเคร่งครัดตามกำหนดเวลา 3. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์เกิดขึ้นได้จากการที่ทุกฝ่ายรู้สึกว่าได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินงาน อาจจะมาในรูปแบบของผลประโยชน์ตัวเงินหรือไม่ใช้ตัวเงิน 4. มีส่วนร่วมในการประเมินผลซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่ดีสำหรับการดำเนินงาน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การท่องเที่ยวโดยชุมชน, การจัดการสมัยใหม่, ตลาดน้ำลำพญา

Abstract

The research conducted aimed to investigate the characteristics of community tourism management at Lam Phaya Floating Market in Nakhon Pathom Province. It also sought to study the features of sustainable participation in community tourism management between the public and private sectors at Lam Phaya Floating Market. Additionally, the research aimed to develop guidelines for community tourism management with sustainable participation between the government and the public sector at Lam Phaya Floating Market in Nakhon Pathom Province. This qualitative research involved gathering information from 44 experts in tourism and participation management, including entrepreneurs in the Lam Phaya Floating Market, villagers in the Lam Phaya Floating Market community, the Lam Phaya Temple Committee, administrative organizations in the Lam Phaya Subdistrict, Lam Phaya Floating Market tourists, and executives of government agencies related to tourism and cultural promotion. The study's findings revealed that the factors for managing tourism in the Lamphaya Floating Market community include Planning, Organization, Leadership, Command, Human potential, Area potential, Budget, Community Cultural Conservation, and Community Environmental Conservation. The new knowledge generated from the research includes the participation in planning by clearly defining the objectives of tourism, the implementation of an operational plan dividing the duties of the public and private sectors, participation in practice, participation in benefit sharing, and participation in evaluation. In conclusion, the research provided valuable insights into community tourism management and sustainable participation, with implications for the development of guidelines and strategies for effective and inclusive tourism management at Lam Phaya Floating Market.

Keywords: Participation, Community -based Tourism, Modern Management, Lamphaya Floating Market

บทนำ

การส่งเสริมและพัฒนากองทุนเพื่อชุมชนที่ยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้เป็นเข็มทิศในการพัฒนาซึ่งความรู้เหล่านั้นประกอบด้วยหลักการของการกองทุนเพื่อชุมชนและรูปแบบของการกองทุนเพื่อชุมชน ซึ่งต้องใช้หลักการการจัดการจะทำให้การจัดการกองทุนเพื่อชุมชนประสบความสำเร็จได้ กฎเกณฑ์สำคัญในเรื่องคือ คือ การมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนของทุกภาคส่วนได้แก่ ภาคประชาชนและภาครัฐในการจัดการกองทุนเพื่อชุมชนเพื่อการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ โดยมีแนวคิดที่รองรับได้แก่ ทฤษฎีการจัดการทั่วไปคือ ทฤษฎีการจัดการสมัยใหม่ตามแนวทางของ Allen (1958) สำหรับผู้จัดการในการวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) ภาวะผู้นำ (Leadership) และการควบคุม (Controlling) ทีมงานและองค์การของตนอย่างมีประสิทธิภาพ ใส่ใจรอบด้าน ครอบคลุม ให้ความสำคัญทุกรายละเอียดทั้งในเรื่องของทรัพยากรการผลิต, ทรัพยากรในการประกอบธุรกิจ ไปจนถึงทรัพยากรมนุษย์ รวมถึงการอาศัยหลักของทฤษฎีการมีส่วนร่วมตามข้อเสนอของโคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen, J.M., & Uphoff, N.T, 1981) ซึ่งหมายถึงสมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไร และทำอย่างไร 2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ (Cohen, J.M., & Uphoff, N.T, 1981)

ผลการศึกษาวิจัยจากรายงานหลายฉบับของต่างประเทศแสดงให้เห็นว่าศักยภาพการกองทุนที่หลากหลายในชุมชน การสนับสนุนของรัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การปฏิบัติงาน โครงสร้าง และวัฒนธรรม การเข้าถึงข้อมูล โครงสร้างการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ ความรู้ การเข้าถึงผู้เชี่ยวชาญด้านการวางแผน การพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็ง การมีงบประมาณ การกระจายต้นทุนและผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกัน เป็นส่วนประกอบของความสำเร็จในการพัฒนากองทุนเพื่อชุมชน โดย นักวิจัย 3 คน (Hong, L. P., Ngo, H. T., & Pham, L.T, 2021) ศึกษาเรื่อง การกองทุนโดยชุมชน: โอกาสและความท้าทายกรณีศึกษาหมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผา Thanh Ha เมืองฮอยอัน ประเทศเวียดนาม โดย การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อระบุโอกาสและความท้าทายของการพัฒนากองทุนโดยชุมชนในหมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผา Thanh Ha การศึกษานี้ใช้การสังเกตและการสำรวจชาวบ้านในหมู่บ้าน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าศักยภาพการกองทุนที่หลากหลายในหมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผา Thanh Ha ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ นอกจากนี้ การสนับสนุนของรัฐบาลและองค์กรระหว่างประเทศร่วมกับการต้อนรับของคนในพื้นที่ได้ส่งเสริมการพัฒนากองทุนเพื่อชุมชน อย่างไรก็ตาม การขาดทรัพยากรบุคคล พื้นที่การผลิต และทรัพยากรวัตถุดิบ ร่วมกับการแข่งขันจากผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เป็นอุปสรรคต่อความก้าวหน้าของการพัฒนากองทุนเพื่อชุมชน ในหมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผา Thanh Ha เป็นผลให้มี

ข้อเสนอแนะบางประการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนที่หมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผา Thanh Ha (Hong, L. P., Ngo, H. T., & Pham, L.T, 2021) และ นักวิจัยอีก 2 คน ได้แก่ (Reindrawati & Yulie, 2023) ที่ศึกษาเรื่อง ความท้าทายของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนการท่องเที่ยวในประเทศกำลังพัฒนา โดยการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความท้าทายที่ชุมชนต้องเผชิญในการเข้าร่วมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศกำลังพัฒนา การวิจัยดำเนินการโดยใช้การศึกษาวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับบทความทางวิทยาศาสตร์ที่จัดทำดัชนีโดย Scopus ตั้งแต่ปี 2561-2565 ในหัวข้อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนการท่องเที่ยว เกณฑ์การคัดเลือกเป็นบทความจากประเทศกำลังพัฒนาที่กำหนดโดยกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ การปฏิบัติงาน โครงสร้าง และวัฒนธรรม ข้อจำกัดในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การขาดการเข้าถึงข้อมูล ขาดโครงสร้างการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ ขาดเวทีการอภิปราย ขาดความรู้ และขาดความโปร่งใสและความรับผิดชอบ ข้อจำกัดด้านโครงสร้างที่ระบุ ได้แก่ การขาดการเข้าถึงผู้เชี่ยวชาญด้านการวางแผน การพัฒนาชุมชนที่อ่อนแอ การขาดงบประมาณ การขาดการศึกษา และนโยบายและการกำกับดูแลที่ไม่เหมาะสม ท้ายที่สุด อุปสรรคทางวัฒนธรรมได้แก่ ประวัติศาสตร์ลัทธิล่าอาณานิคม ความตระหนักรู้ของชุมชน ความไม่ไว้วางใจ ความไม่เสมอภาคทางอำนาจ การกระจายต้นทุนและผลประโยชน์ที่ไม่เท่าเทียมกัน และความขัดแย้งทางผลประโยชน์ รัฐบาลและผู้ประกอบการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเป็นระบบเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในวงกว้างในการท่องเที่ยว (Reindrawati & Yulie, 2023)

ในประเทศไทย กระทรวงการท่องเที่ยว โดยกรมการท่องเที่ยว ได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2565-2570) และข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวประเทศไทย ในระยะ 5 ปี ภายใต้วิสัยทัศน์ (Vision) ว่า “การท่องเที่ยวไทยมุ่งพัฒนาประเทศไทยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงคุณภาพชั้นนำของโลก ซึ่งส่งเสริมการปฏิรูปเศรษฐกิจ สังคม และกระจายรายได้อย่างยั่งยืน” โดยประกอบด้วยยุทธศาสตร์ ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวก ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างความสมดุลการท่องเที่ยวไทยผ่านการตลาดเฉพาะกลุ่ม การส่งเสริมวิถีไทย และการสร้างความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 5 การบูรณาการการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างประเทศ (กรมการท่องเที่ยว, 2566)

ปัจจุบันการท่องเที่ยวตลาดน้ำเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว ตลาดน้ำเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจทั้งในระดับชุมชนและประเทศ เพราะก่อให้เกิดกิจกรรมการค้าขายและการจ้างงาน อีกทั้งยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนที่อาศัยอยู่ริมสองฝั่งแม่น้ำในอดีตการท่องเที่ยวตลาดน้ำเป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ที่ได้รับการได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมและธรรมชาติ โดยตลาดน้ำเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชน (ศศิภาณุ พลายุภูมิพล , 2564) ตลาดน้ำจึงเป็นที่นิยมและเกิดเพิ่มขึ้นมากมายหลายแห่งทั้งในกรุงเทพฯ และจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทย โดยมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม เช่น การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางเรือ กิจกรรมตักบาตรพระทางน้ำ การแสดงทางวัฒนธรรม ตลอดจนการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ เป็นต้น จากการที่ตลาดน้ำได้รับความนิยมและการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างรวดเร็ว เป็นสาเหตุให้สภาพเดิมของตลาดน้ำเปลี่ยนแปลงไป การพัฒนาตลาดน้ำมาใช้ในการท่องเที่ยว โดยขาดการดูแลและการบริหารจัดการที่ดี อาจทำให้เกิดผลกระทบต่าง ๆ ตามมา เช่น ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพ ผลกระทบทางเศรษฐกิจ ผลกระทบทางสังคม และผลกระทบทางวัฒนธรรม ดังจะเห็นได้จากการวิจัยเรื่องตลาดน้ำขวัญเรียมกับการท่องเที่ยว (ณภัทร ขุนทรง, 2558) พบว่าการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวบางอย่างนั้นเกิดผลกระทบกับสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะคลอง นอกจากนี้ชุมชนยังไม่ให้การมีส่วนร่วมเท่าที่ควรกับการดูแลตลาดน้ำของเอกชนแห่งนี้ ดังนั้น แนวทางในการพัฒนาตลาดน้ำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน คือการพัฒนาศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวด้านวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว การบริหารงานที่ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยมีการสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนวทางและนโยบายในการพัฒนาตลาดน้ำอย่างต่อเนื่องในอนาคต นอกจากนี้ยังพบว่าตลาดน้ำในภาคกลางมีจำนวนหลายแห่ง แต่ละแห่งจะมีปัญหาที่แตกต่างกันออกไป ในการสังเคราะห์องค์ความรู้ในการจัดการเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำให้เป็นไปอย่างยั่งยืนผ่านงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 5 งาน ซึ่งเป็นการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการตลาดน้ำในภาคกลาง ซึ่งเป็นตลาดน้ำที่มีชื่อเสียงพบว่า การบริหารจัดการจะมุ่งเน้นไปที่ 1) การสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 2) การบริหารจัดการความเปลี่ยนแปลง 3) การจัดการเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ทุนมนุษย์ ทุนสิ่งแวดล้อม ทุนทางสังคม ทุนทางกายภาพ ทุนการเงิน และ 4) การจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ (ศศิภาณุ พลายุภูมิพล , 2564)

ตลาดน้ำวัดลำพญา จังหวัดนครปฐม เป็นตลาดที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำนครชัยศรี เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่ยืนชมกับบรรยากาศธรรมชาติริมน้ำ เมื่อเดินทางเข้าสู่เขตอำเภอบางเลนนักท่องเที่ยวจะได้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านในย่านนี้จากสองฝั่งถนนเป็นทุ่งนาไร้ และสวนที่เรียงรายสลับกันไป บ่งบอกถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านในระแวกนี้ ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตรปลูกพืชผักผลไม้ เมื่อเดินทางถึงตลาดน้ำวัดลำพญาความประทับใจตั้งแต่ก้าวแรกที่สัมผัสได้ นอกจากบรรยากาศของต้นไม้ใหญ่ที่ให้ความร่มเย็นแล้วยังมีรอยยิ้มของผู้คนที่เดินผ่านไปมา และบรรยากาศการค้าขายที่คึกคักเป็นกันเองของแม่ค้าจำนวนมากที่ตั้งอยู่บริเวณริมเขื่อนชายแม่น้ำและในแพทางเดินตลอดริมแม่น้ำหน้าวัดลำพญา โดยคณะกรรมการวัดลำพญาเป็นผู้ให้เช่าพื้นที่แก่ผู้ประกอบการให้เข้ามาทำการค้าขาย และ องค์การบริหารส่วนตำบลลำพญาเป็นผู้ให้บริการด้านการเก็บขยะและการสุขาภิบาลตามภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนตลาดน้ำลำพญา จังหวัดนครปฐม มีความจำเป็น เนื่องจากตลาดน้ำลำพญาเป็นพื้นที่เขตเทศบาลตำบลลำพญา พื้นที่คาบเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลลำพญา และสภาพพื้นที่ตลาดน้ำลำพญาที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ทั้งแหล่งท่องเที่ยวของรัฐและเอกชน ในบริเวณใกล้เคียงจำนวนมากมาย จึงทำให้ประชาชนในชุมชนอาศัยอยู่ในพื้นที่คาบเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน (ณรงค์ โพธิ์พุกษานันท์, 2564)

จากการสำรวจพื้นที่ของตลาดน้ำวัดลำพญาในปัจจุบัน พบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวลดลงจำนวนมากจากปัญหาเรื่องการจัดระเบียบลานจอดรถในการแก้ปัญหาพื้นที่จอดรถที่ไม่เพียงพอ อีกทั้งพื้นที่ในบางส่วนของลานจอดรถยังประสบปัญหาน้ำท่วมซึ่งช่วงเกิดฝนตกหนัก จึงทำให้เกิดสภาพภูมิทัศน์ที่ไม่น่ามอง ความเป็นระเบียบเรียบร้อยบริเวณซุ้มขายของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมชุมชนที่อยู่ในสภาพทรุดโทรม ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการแต่งกายของผู้ประกอบการร้านค้า ปัญหามลพิษทางอากาศอันเป็นผลมาจากปริมาณของรถที่มีปริมาณมาก ทำให้เกิดปริมาณของฝุ่นที่ฟุ้งกระจายไปทั่วบริเวณลานจอดรถ ปัญหามลพิษที่เกิดจากขยะมูลฝอยเนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น มีผลให้ปริมาณขยะเพิ่มขึ้นและจำนวนถังขยะที่มีอยู่มีจำนวนไม่เพียงพอ และปัญหามลพิษทางน้ำเนื่องจากพบว่าในบางส่วนของผู้ประกอบการขายสินค้าประเภทร้านค้าอาหาร มีการทิ้งเศษอาหารและล้างภาชนะลงสู่แม่น้ำโดยตรง ทั้ง ๆ ที่ในบริเวณดังกล่าวมีถังดักไขมันจัดเตรียมไว้ แต่ผู้ประกอบการก็ยังขาดความรู้ความเข้าใจถึงปัญหามลพิษทางน้ำและประโยชน์ของถังดักไขมัน ปัญหาเหล่านี้จะทำให้การท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดลำพญาเกิดปัญหาต่อไปในอนาคต เหตุผลสำคัญในการเลือกศึกษาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำลำพญา เนื่องจากชุมชนนี้เป็นชุมชนชาวจีนที่โดยพื้นฐานทั่วไปแล้วมักเป็นชุมชนที่มีวิถีชีวิตแบบสงบ ดำรงชีวิตเรียบง่าย ไม่นิยมทำธุรกิจบริการหรือธุรกิจท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตชุมชนอื่นเนื่องมาจากการเข้ามาของ

นักท่องเที่ยว แต่การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนในตลาดน้ำลำพญา อาศัยการท่องเที่ยวเป็นวิธีการในการอนุรักษ์วิถีชีวิตและทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และผลการวิจัยสามารถทำให้เกิดความเข้าใจในปรากฏการณ์ และพฤติกรรมต่าง ๆ ในการจัดการท่องเที่ยว ที่มีอยู่ให้ดีขึ้นตลอดจนทำให้ทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ และระดับการมีส่วนร่วมที่จะนำไปเป็นประโยชน์ในการแก้ไข ปรับปรุง หรือพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชนตลาดน้ำลำพญาจังหวัดนครปฐม ให้ดียิ่งขึ้นจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอนาคต จากงานวิจัยของ เพ็ญศรี ฉิรินัง พบว่า ตลาดน้ำวัดลำพญาเป็นมีศักยภาพการท่องเที่ยวเป็นตลาดวิถีชีวิตชุมชนที่ยังคงความเป็นธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และอัตลักษณ์วิถีท้องถิ่น เป็นตลาดน้ำที่ชาวบ้านนำผลผลิตทางการเกษตรใส่เรือมาขาย มีทั้งอาหารคาว อาหารหวาน พืช ผัก และผลไม้ประจำท้องถิ่นที่ราคาถูก การเดินทางสะดวกและใช้เวลาไม่นาน มาที่เดียวสามารถท่องเที่ยวได้หลายอย่าง แต่พบว่าตลาดน้ำลำพญาควรได้รับการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำวัดลำพญาประกอบด้วยการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ การพัฒนาของบุคลากรในชุมชน การประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำวัดลำพญา การสร้างจิตสำนึกท้องถิ่น สาธารณะสะอาด การจัดการขยะภายในตลาดน้ำวัดลำพญา และการจัดทำป้ายบอกทางอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งผู้วิจัยได้ทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนแล้วพบว่าแนวคิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและภาครัฐในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนสามารถส่งเสริมความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในชุมชนได้ เช่นการศึกษาของ (เมษะวาทิน พลโยธ, สุธาธิณี หนูเนียม, สุวิชาดา สุกุลวานิชเจริญ, 2565) ที่ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน สร้างความโดดเด่นของวัฒนธรรม และมีการกระจายรายได้ของคนในชุมชน และการศึกษาของ (นัยเนตร ขาวงาม, 2565) การศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับสูง ส่งเสริมการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน รวมถึงงานศึกษาของ (สายรุ้ง ดินโคกสูง, 2549) ศึกษาเรื่องการจัดการท่องเที่ยวชุมชนหาดขบา อุบลราชธานี พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนสร้างกฎ กติกาในการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและศิลปวัฒนธรรมในชุมชน สร้างทัศนคติที่ดีในการรักษาทรัพยากรชุมชนและการพัฒนาสาธารณูปโภค

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาลักษณะการบริหารการท่องเที่ยวชุมชนที่ตลาดน้ำลำพญา จังหวัดนครปฐม ด้วยปัจจัยทางการบริหาร 9 ปัจจัย และสาเหตุ
2. ศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนในการบริหารการท่องเที่ยวชุมชน ที่ตลาดน้ำลำพญา จังหวัดนครปฐม และสาเหตุ
3. ศึกษาแนวทางการบริหารการท่องเที่ยวชุมชนด้วยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน ที่ตลาดน้ำลำพญา จังหวัดนครปฐม

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) พื้นที่วิจัยคือชุมชนตลาดน้ำวัดลำพญา ประชากรในการศึกษามีจำนวนไม่แน่นอน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 44 คน โดยวิธีเฉพาะเจาะจง ด้วยเงื่อนไขของการเป็นผู้ที่มีส่วนร่วม หรือ มีประสบการณ์ในการท่องเที่ยว/การจัดการการท่องเที่ยวของตลาดน้ำลำพญาอย่างน้อย 3 ปี และมีความเต็มใจที่จะให้ข้อมูล

เครื่องมือวิจัยในการศึกษานี้คือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก สร้างโดยแนวคิดการจัดการสมัยใหม่ของ Allen และแนวคิดการมีส่วนร่วมของ Cohen & Uphoff โดยมีการทดสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือโดยวิธี IOC จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านได้ค่า IOC = 0.87 ซึ่งสูงกว่าค่ามาตรฐาน 0.70

การรวบรวมข้อมูลแบบปฐมนุฏิ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยตัวผู้วิจัยเอง โดยการนัดหมายล่วงหน้า ส่งข้อความให้ผู้ให้ข้อมูลหลักล่วงหน้า เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลหลักได้มีเวลาพิจารณาคำถามและเตรียมข้อมูลในวันนัดหมาย การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยทำการตรวจสอบข้อมูลด้วยการการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation Analysis) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของข้อมูลก่อนนำมาวิเคราะห์ต่อไปในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ ข้อมูลวิธีการเชิงคุณภาพ โดยเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยายและพรรณนา (Descriptive Research)

ผลการวิจัย

1. ลักษณะการบริหารการท่องเที่ยวชุมชนที่ตลาดน้ำลำพญา จังหวัดนครปฐม พบว่าตลาดน้ำวัดลำพญา ตั้งอยู่บริเวณหมู่ที่ 5 ตำบลลำพญา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เปิดบริการทุกวันเสาร์และอาทิตย์รวมทั้งวันหยุดนักขัตฤกษ์ เปิดบริการตั้งแต่เวลา 07.00-16.00น โดยใช้บริเวณวัดลำพญาและชายฝั่งแม่น้ำท่าจีนเป็นที่จัดตลาดน้ำมาจนถึงปัจจุบัน ตลาดน้ำวัดลำพญาจัดตั้งขึ้นด้วยความร่วมมือของ สภาวัฒนธรรมตำบลลำพญา วัดลำพญา และชาวตำบล

ลำพญา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการส่งเสริมอาชีพและรายได้ให้กับชาวบ้านและเกษตรกรในท้องถิ่น ให้เป็นแหล่งชุมนุมสินค้าเกษตรกรรม หัตถกรรม และสินค้าพื้นเมือง เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาวิถีชีวิตของชาวบ้านด้วยบรรยากาศคึกคักที่สวยงาม และพืชพันธุ์ธรรมชาติที่เขียวชอุ่มสองฝั่งแม่น้ำท่าจีน ในปัจจุบันตลาดน้ำวัดลำพญาได้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของสังคม ตลาดน้ำยังได้จัดบริการท่องเที่ยวชมลำน้ำไว้หลายอย่าง เช่น บริการล่องเรือแจวโบราณ บริการล่องแพชมธรรมชาติ ด้านทิศใต้ และทิศเหนือ เพื่อชมธรรมชาติสองฝั่งแม่น้ำและวิถีชาวบ้าน รวมทั้งเป็นการทัศนศึกษาสถานที่สำคัญบริเวณตำบลใกล้เคียง นอกจากนี้ยังมีร้านค้าในตลาดน้ำวัดลำพญาที่มีสินค้าหลากหลายชนิดมากกว่า 300 ร้านค้า ซึ่งแบ่งเป็นร้านค้าบริเวณซุ้มจาก ร้านค้าในเรือเช่า ร้านค้าในเรือส่วนตัว ร้านค้าในแพขนาดใหญ่ โดยมีประชาชนที่เข้ามามีกิจกรรมทางเศรษฐกิจร่วมกันจากหลากหลายแห่งคือ ชาวตำบลลำพญาทั้ง 11 หมู่บ้าน และตำบลใกล้เคียง สินค้าส่วนมากที่วางจำหน่ายในตลาดน้ำเป็นสินค้าทางการเกษตร ผักพื้นบ้าน ผลไม้ต่างๆ ที่เป็นผลผลิตมาจากสวนที่ชาวบ้านปลูกเอง และซื้อมาจากที่อื่นบ้างในส่วนที่ไม่มี นอกจากนี้ยังมีร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม ขนมพื้นบ้านที่ชาวบ้านนำกลับมาฟิ้นฟูอีกครั้ง รวมทั้งมีร้านค้าเครื่องจักสาน การรวมกลุ่มของแม่บ้านตำบลลำพญาผลิตข้าวหอมมะลิ การนวดแผนโบราณ ในแต่ละวันจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาประมาณวันละ 3,000 คน เฉลี่ย 24,000-28,000 คนต่อเดือน

ปัจจัยเชิงสาเหตุของการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำลำพญา จังหวัดนครปฐม

ด้านการวางแผน พบว่า บทบาทในการวางแผนเพื่อบริหารจัดการตลาดน้ำลำพญาเป็นบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการตลาดน้ำลำพญาซึ่งเป็นองค์กรที่มีสมาชิกระหว่างตัวแทนของวัดลำพญาและตัวแทนของผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านในชุมชนรอบตลาดน้ำวัดลำพญาสำหรับผู้ประกอบการหรือเจ้าหน้าที่ของอบต. ไม่มีบทบาทในการวางแผนเพื่อบริหารจัดการตลาดน้ำลำพญา การกำหนดทิศทางของการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของตลาดน้ำลำพญามีการวางแผนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวตามเทศกาลเช่น เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลลอยกระทง เทศกาลเข้าพรรษาและออกพรรษา โดยการกำหนดทิศทางเป็นการกำหนดโดยคณะกรรมการบริหารตลาดน้ำวัดลำพญา และมีการขอรับการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเงินทุน ด้านประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลลำพญา สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐม แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำในปัจจุบันยังไม่มีแผนงานที่ชัดเจน มีเพียงตารางกำหนดการจัดกิจกรรมรายปีแบบย่อเท่านั้น ในด้านการวางแผนจัดการ ด้านวางผังรูปแบบ การแบ่งโซน และการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำลำพญา มีการดำเนินการโดยคณะกรรมการตลาดน้ำวัดลำพญา

ด้านการจัดองค์การ เป็นการจัดองค์การระหว่างคณะกรรมการของวัดและผู้นำชุมชนในพื้นที่ตลาดน้ำลำพญา โดยองค์ประกอบภาครัฐได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน และกำนันในพื้นที่ตำบลลำ

พญา และองค์ประกอบภาคประชาชนได้แก่ คณะกรรมการวัดลำพญา ลักษณะการบริหารจัดการในช่วงแรกทางวัดลำพญาเป็นผู้บริหารจัดการดูแลตลาดต่อมาได้มีการตั้งประธานและคณะกรรมการแบ่งออกเป็นแต่ละฝ่ายเข้ามาบริหารจัดการโดยคณะกรรมการในการดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นคนในท้องถิ่นเข้ามาจัดการการดำเนินงานหรือกิจกรรมต้องมีการเข้าที่ประชุมทุกครั้งเพื่อขอความคิดเห็นจากคณะกรรมการทุกท่าน ทางคณะกรรมการร่วมกันทำข้อตกลงข้อปฏิบัติกับผู้ประกอบการและให้บุคคลปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าวโดยมีผู้ค้าทั้งหลายคอยช่วยกันตรวจตราดูแลกันเองเป็นกลไกในการควบคุมดูแลรวมทั้งมีหน่วยงานของภาครัฐได้แก่ตัวแทนของผู้นำชุมชนผู้ใหญ่บ้านกำนันและเอกชนเข้ามาให้การส่งเสริมสนับสนุนการขยายตลาดดูแลจัดการด้านต่างๆ ในด้านการกำหนดนโยบายและกติการ่วมกัน เป็นการกำหนดนโยบายและระเบียบโดยคณะกรรมการบริหารตลาดน้ำลำพญาซึ่งคณะกรรมการบริหารตลาดน้ำลำพญามีส่งแบบสำรวจให้ผู้ประกอบการแจ้งถึงความต้องการของผู้ประกอบการปีละ 1 ครั้ง แต่ในส่วนของภาครัฐอื่น ๆ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลลำพญา หรือหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมนั้นไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายระเบียบและกติกาในการบริหารจัดการตลาดน้ำลำพญา

ด้านการนำ พบว่า ผู้บริหารตลาดน้ำลำพญาสามารถสร้างแรงจูงใจให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานโดยพยายามที่จะสร้างแรงกระตุ้นให้คณะกรรมการบริหารตลาดน้ำลำพญาได้แก่ตัวแทนจากวัดลำพญาตัวแทนจากผู้นำชุมชนซึ่งเป็นตัวแทนภาครัฐและตัวแทนของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตลาดน้ำลำพญารวมถึงผู้ประกอบการที่นำสินค้ามาขายในตลาดน้ำลำพญาโดยให้ทุกคนสามารถที่จะเสนอความเห็นในการพัฒนาตลาดน้ำลำพญาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้แต่อย่างไรก็ตามในรูปแบบของการบริหารงานบุคคลยังไม่มีความชัดเจนเนื่องจากเจ้าหน้าที่ของตลาดน้ำลำพญาจะมีการหมุนเวียนเปลี่ยนบ่อยสำหรับทักษะในการแก้ไขปัญหา นั้นผู้บริหารตลาดน้ำลำพญาหรือประธานตลาดน้ำลำพญามักจะใช้วิธีของความสัมพันธ์ส่วนตัวในการแก้ไขปัญหา สำหรับการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อสนับสนุนการจัดการตลาดน้ำนั้นในปัจจุบันยังมีจำนวนน้อยอยู่เช่นมีเพียงการเปิดเพจ Facebook ซึ่งเป็นแพลตฟอร์ม Social Media ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การจัดการตลาดน้ำเท่านั้นแต่ยังไม่มีการนำเทคโนโลยีอื่นเช่น LINE Application หรือ LINE official มาใช้เพื่อการโปรโมทหรือการสร้างเว็บไซต์ของตลาดน้ำลำพญา

ด้านการควบคุม พบว่า ผู้บริหารตลาดน้ำลำพญามีการควบคุมการทำงานต่างๆ ให้เป็นไปตามแผนงาน ในด้านการควบคุมการทำงานต่างๆให้เป็นไปตามแผนงานนั้น คณะกรรมการตลาดน้ำลำพญามีการควบคุมโดยมีการประชุมประจำ เดือนและมีการติดตามปัญหาหรือแผนงานหรือข้อสั่งการต่างๆโดยให้ผู้มีส่วนรับผิดชอบมีการรายงานผลในที่ประชุม และมีการจัดทำรายงานการประชุมเพื่อประเมินผลประจำปีของตลาดน้ำ มีการติดตามประเมินผลว่าการปฏิบัติงานนั้นเป็นไปตามที่วางไว้ ในการประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นไปตาม

แผนนั้นจะมีการประเมินผลโดยเป็นการประเมินผลตามกิจกรรมการประเมินผลตามโครงการ และการประเมินผลโดยการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนต่างๆ มีการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไร เพื่อลดผลกระทบที่เสียหายต่อการทำงาน ในส่วนของการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้บริหารตลาดน้ำจะติดตามเรื่องปัญหาข้อร้องเรียนของผู้ประกอบ การและผู้ให้บริการตลาดน้ำ ลำพญาโดยให้ผู้รับผิดชอบไปดำเนินการและรายงาน

ด้านศักยภาพของคน พบว่า ความสามารถและทักษะของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการ ทั้งคณะกรรมการวัด ตัวแทนผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน กำนันตำบลลำพญา มีความสามารถและมีทักษะในการบริหารพื้นที่ในวัดเนื่องจากมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ประกอบการโดยอาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกันและส่วนใหญ่เป็นคณะกรรมการมาเป็นเวลานาน ทำให้ทราบถึงปัญหาและศักยภาพของพื้นที่รวมถึงแนวโน้มความเป็นไปของการจัดการตลาดน้ำ เป็นอย่างดี สำหรับตัวแทนของผู้นำชุมชนได้แก่ผู้ใหญ่บ้านกำนันตำบลลำพญาก็จะมีทักษะในการบริหารบุคลากรโดยจะมีทักษะในเรื่องของการจัดวางการมอบหน้าที่ให้บุคลากรที่มีความสามารถในเรื่องนั้นๆไปรับผิดชอบงาน

ด้านศักยภาพของพื้นที่ พบว่า พื้นที่ตลาดน้ำลำพญาสามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวในลักษณะเชิงท่องเที่ยว ได้แก่ พื้นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม สะอาด และลักษณะเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ พื้นที่ที่มีวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ทางตลาดน้ำยังได้จัดบริการท่องเที่ยวชมลำน้ำไว้หลายอย่าง เช่น บริการล่องเรือแจวโบราณ บริการล่องแพชม ธรรมชาติ ด้านทิศใต้ และทิศเหนือ เพื่อชมธรรมชาติสองฝั่งแม่น้ำและวิถีชาวบ้าน รวมทั้งเป็นการทัศนศึกษาสถานที่สำคัญบริเวณตำบลใกล้เคียง นอกจากนี้ยังมีร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม ขนมพื้นบ้านที่ชาวบ้านนำกลับมาพื้นฟูอีกครั้ง รวมทั้งมีร้านค้าเครื่องจักสาน การรวมกลุ่มของ แม่บ้านตำบลลำพญาผลิตข้าวหอมมะลิ การนวดแผนโบราณ ตลาดน้ำลำพญาเป็นพื้นที่ท่องเที่ยว ที่มีระบบความปลอดภัยที่ดี สามารถสร้างความมั่นใจให้นักท่องเที่ยวและชุมชน สำหรับการดูแลระบบการรักษาความปลอดภัยนั้นมีตำรวจชุมชนมาตั้งป้อมและมีการลาดตระเวนให้การดูแลนักท่องเที่ยว

ด้านงบประมาณ พบว่า การวางแผนและกำหนดปริมาณของเงินงบประมาณที่จะใช้ในการจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวในตลาดน้ำชุมชนวัดลำพญา พบว่าสำหรับการวางแผนและ กำหนดเงินงบประมาณนั้นตลาดน้ำลำพญาได้ใช้ค่าเช่าจากผู้ประกอบการและเงินทำบุญของวัด มาเป็นงบประมาณในการบริหารจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวโดยไม่ได้ขอรับการสนับสนุนจาก งบประมาณภาครัฐ

ด้านการอนุรักษ์ชุมชนเชิงวัฒนธรรม พบว่า กระบวนการในการรักษาและส่งเสริม ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ของชุมชนตลาดน้ำวัดลำพญาโดยเน้นการอนุรักษ์และ ส่งเสริมอัตลักษณ์ของชุมชน โดยการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่เน้นวัฒนธรรม เช่น การแสดง ศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น เทศกาลท้องถิ่น หรือการจัดสถานที่ท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับอัต

ลักษณะทางวัฒนธรรมของชุมชน ตลาดน้ำวัดลำพญาจะเน้นการอนุรักษ์ศิลปะหัตถกรรมงานฝีมือการจักสานการนวดแผนโบราณซึ่งล้วนแต่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่คงคุณค่าในส่วนการบำรุงรักษาสถาปัตยกรรมและสถานที่เก่าแก่ของชุมชน และการนำเสนอสถาปัตยกรรมที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์ที่แท้จริงของชุมชน การเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการจัดทำสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ พบว่ามีการจัดตั้ง พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านตลาดน้ำวัดลำพญา

ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมชุมชน พบว่า กระบวนการดูแลและรักษาสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นเพื่อให้กิจกรรมท่องเที่ยวเป็นไปอย่างยั่งยืนและมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งในด้านการอนุรักษ์ลำน้ำและแม่น้ำ รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ในพื้นที่ท่องเที่ยว และในด้านการรักษาความสมดุลของนิเวศ พบว่าคณะกรรมการบริหารตลาดน้ำลำพญาได้มีการประชาสัมพันธ์ในเรื่องของการอนุรักษ์ดูแลสิ่งแวดล้อมโดยการลดการใช้ภาชนะที่เป็นพลาสติก เปลี่ยนมาใช้ภาชนะที่ย่อยสลายง่ายเช่นกาบกระถางใบตองรวมถึงการใช้กระดาษรีไซเคิลมาเป็นภาชนะสำหรับใส่อาหารเครื่องดื่มและแทนที่จะใช้ถุงพลาสติกก็ใช้เป็นถุงผ้าของนักท่องเที่ยวเองเป็นต้นรวมถึงได้มีการประชาสัมพันธ์วิธีการและรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวรวมถึงพ่อค้าแม่ค้าผู้ประกอบการในตลาดน้ำลำพญาได้เน้นในเรื่องของการรักษาสิ่งแวดล้อมการไม่ทิ้งขยะลงในแม่น้ำ ด้านการลดปริมาณขยะพบว่าการประชาสัมพันธ์ในเรื่องของการใช้ภาชนะที่เป็นภาชนะที่ย่อยสลายได้และการลดการใช้ถุงพลาสติกในส่วนนี้ก็จะทำให้ปริมาณขยะมีจำนวนน้อยลงรวมถึงมีการคัดแยกขยะโดยจัดทำถังขยะหลักสี่เพื่อเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการได้ทิ้งขยะให้ถูกต้องสำหรับการใช้พลังงานที่มีประสิทธิภาพนั้นตลาดน้ำลำพญาได้มีการจัดตั้งและติดตั้งเซลล์พลังงานแสงอาทิตย์เพื่อใช้แทนการใช้ไฟฟ้าโดยทั่วไป

2. ลักษณะการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนในการบริหารการท่องเที่ยวชุมชน ที่ตลาดน้ำลำพญา จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนใน 4 ปัจจัยได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น ไม่พบว่ามีลักษณะของการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดลำพญา

3. แนวทางการบริหารการท่องเที่ยวชุมชนด้วยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน ที่ตลาดน้ำลำพญา จังหวัดนครปฐม จากผลการศึกษา พบว่า แนวทางการบริหารการท่องเที่ยวชุมชนด้วยการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนนั้น มีดังนี้

1) ด้านการตัดสินใจ ภาครัฐและภาคประชาชนควรจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจได้แก่มีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการวางแผนการอนุรักษ์

สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมรวมถึงการจัดทำเป็นแผนงานการท่องเที่ยวที่ผู้มีส่วนได้เสียทั้งภาครัฐและภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน

2) ด้านการปฏิบัติ พบว่าเมื่อมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องแผนงานโครงการแผนงานการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำวัดลำพญาแล้วภาครัฐและภาคประชาชนก็ควรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนด้วยเช่นกันโดยจัดแบ่งหน้าที่บทบาทความรับผิดชอบของแต่ละคนให้ชัดเจนและแต่ละคนก็ปฏิบัติตามหน้าที่ความรับผิดชอบที่ตัวเองได้รับ

3) ด้านการแบ่งปันผลประโยชน์ พบว่าการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์นั้นทั้งภาครัฐและภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์จากการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำวัดลำพญาทั้งในส่วนที่เป็นผลประโยชน์ในตัวเงินและผลประโยชน์ที่ไม่ได้ตัวเงินเช่นคุณภาพของสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้นได้มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นได้มีการส่งเสริมรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่รวมถึงมีการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อการท่องเที่ยวทางน้ำของตลาดน้ำลำพญาในจังหวัดนครปฐม

4) ด้านการประเมินผล พบว่าทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและภาคประชาชนควรมีส่วนร่วมในการประเมินผลเนื่องจากการประเมินผลเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญว่าแผนงานโครงการการปฏิบัติที่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการนั้นมีผลเป็นอย่างไรบรรลุวัตถุประสงค์หรือมีอุปสรรคปัญหาใดที่ต้องการการปรับปรุงแก้ไขซึ่งการประเมินผลควรจะมีการประเมินผลเป็นรายเดือนหรือรายปีและนำผลที่ได้มาปรับปรุงและสร้างแผนงานในปีต่อ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ลักษณะการบริหารการท่องเที่ยวชุมชนที่ตลาดน้ำลำพญา จังหวัดนครปฐม พบว่าการบริหารการท่องเที่ยวเป็นการบริหารงานเชิงรับ ในส่วนของภาคประชาชนได้แก่ คณะกรรมการวัด และผู้ประกอบการในตลาดน้ำลำพญา ไม่พบว่ามีมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนเพื่อที่จะพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนของตลาดน้ำลำพญา เพื่อให้การบริหารการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดลำพญามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงควรสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการวางแผนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม รวมถึงการจัดทำเป็นแผนงานการท่องเที่ยวที่ผู้มีส่วนได้เสียทั้งภาครัฐและภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และเพ็ญศิริ ศรีคำภา, 2557) การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องคำนึงถึงฐานทรัพยากรที่ชุมชนท้องถิ่นครอบครองเป็นสินทรัพย์ ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม และศิลปวัฒนธรรม ซึ่งเป็นฐานทรัพยากรที่สำคัญในการยืดโยงวิถีชุมชนให้แข็งแกร่งและอยู่รอดปลอดภัย หลักฐานคิดที่

สำคัญ คือ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในกระบวนการตัดสินใจต่าง ๆ โดยกรอบแนวคิดในการพัฒนาต้องคำนึงถึง กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

2. ลักษณะการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนในการบริหารการท่องเที่ยวชุมชน ที่ตลาดน้ำวัดลำพญา พบว่า การบริหารการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดลำพญา ยังขาดการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและภาคประชาชนซึ่งเป็นกระบวนการจัดการที่สำคัญของการท่องเที่ยวชุมชน ดังนั้นภาครัฐและภาคประชาชนก็ควรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนด้วยเช่นกันโดยจัดแบ่งหน้าที่บทบาทความรับผิดชอบของแต่ละคนให้ชัดเจนและแต่ละคนก็ปฏิบัติตามหน้าที่ความรับผิดชอบที่ตัวเองได้รับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (วชิรญา ตติยนันท์กุล , 2562) พบว่า รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหนองโสน เป็นการจัดการพัฒนาที่ชาวชุมชนต่างยอมรับและสมัครใจมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาร่วมกันในทุกขั้นตอนเป็นอย่างดีโดยชุมชนให้ความสำคัญในองค์ประกอบของการท่องเที่ยวชุมชนด้านองค์การมากที่สุดโดยการจัดตั้งกรรมการหมู่บ้านท่องเที่ยวหนองโสน ด้านการเรียนรู้ ชุมชนจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้การหล่อหินทรายร่วมไปกับการท่องเที่ยวโดยเสนอขายจุดเด่นของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวชุมชนที่แตกต่างในด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์

3. แนวทางการบริหารการท่องเที่ยวชุมชนด้วยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน ที่ตลาดน้ำลำพญา จังหวัดนครปฐม

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีแนวทางในการบริหารการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดลำพญา โดยการสร้างการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนระหว่างภาครัฐ กับภาคประชาชน โดยพบว่าการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์นั้นทั้งภาครัฐและภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์จากการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำวัดลำพญาทั้งในส่วนที่เป็นผลประโยชน์ในตัวเงินและผลประโยชน์ที่ไม่ได้ตัวเงินเช่นคุณภาพของสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้นได้มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นได้มีการส่งเสริมรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่รวมถึงมีการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อการท่องเที่ยวทางน้ำของตลาดน้ำลำพญาในจังหวัดนครปฐม สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Pongsakornrungsilp , 2014) พบว่า ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว กระบวนการความคิดแบบ ยั่งยืน ในด้านมีจิตสำนึกที่ดีในการให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและความยั่งยืน ของทรัพยากร การท่องเที่ยวมากกว่าการมุ่งเน้นที่ผลประโยชน์ ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมและขับเคลื่อนการเติบโตอย่างยั่งยืนของ ชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและภาครัฐและภาคประชาชนควรมีส่วนร่วมในการประเมินผลเนื่องจากการประเมินผลเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญว่าแผนงานโครงการการปฏิบัติที่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการนั้นมีผลเป็นอย่างไรบรรลุวัตถุประสงค์หรือมีอุปสรรคปัญหาใดที่ต้องการการปรับปรุงแก้ไขซึ่งการประเมินผลควรจะมีการประเมินผลเป็นรายเดือนหรือรายปีและนำผลที่

ได้มาปรับปรุงและสร้างแผนงานในปีต่อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (O’leary, R., & Vij, N , 2012) พบว่า ประเด็นที่สำคัญที่สุดในการวิจัยการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชนและการปฏิบัติประกอบไปด้วย 1) การจัดการการมีส่วนร่วม 2) การเปลี่ยนแปลงของการจัดการสาธารณะ 3) “แนวคิดแบบ Davinci” ให้คิดนอกกรอบแบบ สหวิชา 4) การจัดการกับความท้าทายของการทำงานในเครือข่าย 5) ความขัดแย้งของความสมดุลและการพึ่งพาซึ่งกันและกัน 6) ปัจจัยที่ควรพิจารณาต่อการจัดการการมีส่วนร่วม 7) ความสำคัญแต่ละ บุคคล 8) ความท้าทายของความเป็นผู้นำ 9) จุดอ่อนในการวิจัยการจัดการการมีส่วนร่วม และ 10) การขาดความเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎี และการปฏิบัติ

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1: รูปแบบการมีส่วนร่วมของภาครัฐและภาคประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดลำพญา

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยในเรื่องนี้พบว่า การมีส่วนร่วมของภาครัฐและภาคประชาชนจะส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำลำพญาที่ยั่งยืนและประสบความสำเร็จได้โดยประกอบด้วยส่วนในการมีส่วนร่วมสำคัญ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผนโดยจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวตลาดน้ำลำพญาให้ชัดเจนและมีการวางแผนการดำเนินงานให้ชัดเจนรวมถึงการแบ่งหน้าที่ของภาครัฐและภาคเอกชนให้แต่ละคนมีบทบาทความรับผิดชอบที่เหมาะสม
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติเมื่อภาครัฐและภาคเอกชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนแล้วต้องนำแผนที่ได้ตกลงกันมาปฏิบัติอย่างเคร่งครัดตามกำหนดเวลาทั้งแผนของการดำเนินงานแผนของการจัดการสิ่งแวดล้อมแผนของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมรวมถึงแผนของการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ
3. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ความยั่งยืนของการจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำลำพญานั้นเกิดขึ้นได้จากการที่ทุกฝ่ายรู้สึกว่าได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินงานนี้ซึ่งผลประโยชน์เหล่านี้จะมาทั้งในรูปแบบของผลประโยชน์ตัวเงินหรือผลประโยชน์ที่ไม่ใช่ตัวเงินดังนั้นต้องมีการพูดถึงผลดีและประโยชน์ที่แต่ละฝ่ายจะได้รับเพื่อเป็นแรงจูงใจให้แต่ละฝ่ายได้ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเคร่งครัดและสมบูรณ์
4. มีส่วนร่วมในการประเมินผลการประเมินผลจะเป็นตัวชี้วัดที่ดีสำหรับการประเมินการวางแผนการปฏิบัติข้อขัดข้องอุปสรรคและสิ่งที่สามารถนำมาปรับปรุงได้ซึ่งการมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นควรจะมีการประเมินให้ครบทั้งการประเมินแนวราบการประเมินแนวตั้งโดยประเมินจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของการจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำลำพญาทุกภาคส่วน

บรรณานุกรม

- กรมการท่องเที่ยว. (2566). แผนยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยว พ.ศ. 2561 - 2564 ของกรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร: วิไอพี ก๊อปปีปริน.
- ณภัทร ขุนทรง. (2558). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวตลาดน้ำขวัญเรียม เขตมินบุรี. วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ.
- ณรงค์ โพธิ์พุกขานันท์. (2564). การมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดน้ำวัดลำพญาจังหวัดนครปฐมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(9), 55-70.
- นัยเนตร ขาวงาม. (2565). แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และเพ็ญศิริ ศรีคำภา. (2557). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. นนทบุรี: ธรรมสาร จำกัด.
- เมษ์ธาวิน พลโยธ และคณะ. (2565). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนไผดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย . วารสารไทยท่องเที่ยววนานาชาติ, 18(1), 1-20.
- วชิรญา ตติยันทกุล. (2562). รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วม กรณีศึกษา ชุมชนบ้านหนองโสน หมู่ที่ 8 ตำบลท่าอ่าง อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศศิกาญ พลายกมลพล . (2564). การจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่ภาคกลางอย่างยั่งยืน. วารสารสหศาสตร์, 75-90.
- สายรุ้ง ดินโคกสูง . (2549). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน :กรณีศึกษาหาดขบา ตำบลขบา อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. ใน (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Allen, Louis A. (1958). Management and Organization. New York: Prentice Hall.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1981). Rural Development Participation: Concept and Measure For Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee Center for international Studies. New York: Cornell University Press.
- Hong, L. P., Ngo, H. T., & Pham, L. T. (2021). Community-based tourism: Opportunities and challenges a case study in Thanh Ha pottery village, Hoi An city, Vietnam,. Cogent Social Sciences, 7:1, DOI: 10.1080/2331188.
- Hong, L. P., Ngo, H. T., & Pham, L.T. (2021). Community-based tourism: Opportunities and challenges a case study in Thanh Ha pottery village. Hoi An city, Vietnam: Cogent Social Sciences.
- J.M. Cohen, และ N.T. Uphoff. (1981). Rural Development Participation: Concept and Measure For Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee Center for international Studies. New York: Cornell University Press.

O'leary, R., & Vij, N . (2012). Collaborative public management: Where have we been and where are we going? The American review of public administration.

Pongsakornrungrasit . (2014). The management of sustainable community-based tourism:The case of Ban Kokekrai, Phang Nga province. Veridian E-Journal.

Reindrawati, & Yulie, D. (2023). Challenges of community participation in tourism planning in developing countries. Cogent Social Sciences, 9: 1, DOI: 10.1080/23311886.2022.2164240.